

Силабус курсу
Прикладна фонетика

Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія
Освітньо-наукова програма «Філологія»
Рік підготовки – 1, семестр – 1
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Кількість кредитів – 3
Дні занять: за розкладом, ауд. 76
Консультації: за розкладом, ауд. 76
Мова викладання: українська

Керівник курсу

кандидат філологічних наук, викладач Вербовецька Оксана Степанівна

Контактна інформація: Oksana_Werbowetska@ukr.net

Опис дисципліни

Фонетика як лінгвістична дисципліна досліджує зв'язок між усною, внутрішньою і писемною мовою. Вона досліджує не тільки мовну функцію, а й матеріальну сторону свого об'єкту: роботу мовного апарату, а також акустичну характеристику звукових явищ і сприйняття їх носіями мови, втілення слів у матеріальну форму.

Предметом вивчення прикладної фонетики є мовленнєві технології, спрямовані на автоматичне синтезування і розпізнавання мовлення.

Мета дисципліни – удосконалити знання про звукові механізми продукування та розпізнавання мовлення, традиційні та нетрадиційні системи письма.

Прикладне значення фонетики полягає у тому, що на основі даних фонетики створюються або вдосконалюються системи письма; лінгвістичні відомості, отримані в результаті фонетичних досліджень, практично використовуються і в інших сферах людської діяльності (логопедії, сурдопедагогіці, криміналістиці, психології, соціології тощо).

Прикладний аспект фонетичних досліджень (автоматичний синтез і розпізнавання звукового мовлення з метою застосування їх у різних галузях суспільного життя): для вдосконалення технічних засобів зв'язку – на транспорті (навігація), у військовій техніці, у засобах інформування і зв'язку; у логопедії – для усунення фонаційних розладів, подолання дефектів мовлення тощо; сурдопедагогіці тощо. Прикладна фонетика досліджує емпірику фонетичного матеріалу за допомогою спеціальних приладів і методів (палатографування, тензопалатографування, спектрографування, рентгенографування та ін.), здійснює в тому числі й комп'ютерне моделювання процесів синтезу і розпізнавання звукового мовлення.

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
лекції	прак-тичні	самос-тійна робота			
2	4	10	Тема 1. Прикладна фонетика. Мовні звуки і їх характеристика. Аспекти дослідження. Спектральний аналіз звуку. Інструменти аналізу.	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Осмислювати прикладне значення дисципліни; поняттям «акустична характеристика звуку» у ракурсі теорії й практики. Володіти дефініцією поняття «частота звуку», «інтенсивність звуку», «тривалість звуку». Здійснювати дослідження фізіологічних механізмів продукування та сприйняття мовних звуків людиною, здійснювати спектральний аналіз мовлення.	Питання для обговорення, презентації, спектральний аналіз власного мовлення, мовлення відомих осіб.
2	4	10	Тема 2. Системи письма і їх види. Традиційні системи письма. Пристрої для традиційного письма.	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формувати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Знати історію становлення письма, його різновиди. Диференціювати системи письма, орієнтуватися в системах письма і їх ознаках. Володіти поняттями «традиційні системи письма» і «спеціальні системи письма», уміти оцінювати графіку різних систем письма.	Питання для обговорення, кейси, лінгвістичні моделі, презентації.
2	2	10	Тема 3. Спеціальні системи письма. Транскрибування. Транслітерування. Стенографування.	Обирати адекватну предметові філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у	Питання для обговорення, презентації, практичні завдання.

				галузі філології. Співвідносити поняття «транскрибування» і «транслітерація». Осмислювати і використовувати поняття «звукове транскрибування», «інтонаційне транскрибування». Знати диференційні риси цих понять. Усвідомлювати особливості транслітераційних систем, знати їх відмінності. Знати особливості стенографування і його призначення.	
2	4	10	Тема 4. Система письма для незрячих. Мова жестів.	Використовувати основні принципи спеціальних систем письма для незрячих та людей із вадами слуху, вміти їх утілювати. Вербалізувати й осмислювати комунікативний потенціал цих систем, шляхи удосконалення методики їх навчання. Застосовувати механізми мови жестів та шрифту Брайля під час вербального контакту.	Питання для обговорення, вправи, презентації, лінгвістичні моделі.
	2	10	Тема 5. Криптографування. Азбука Морзе.	Усвідомлювати лінгвістичне спрямування комунікативних основ тайнописних систем. Знати комунікативні стратегії шифрування й дешифрування. Вміти застосовувати методики дешифрування для невідомих писемностей. Опанувати типології шифрування та дешифрування текстів. Знати особливості цих процесів, шляхи удосконалення.	Питання для обговорення, вправи, лінгвістичні моделі.
2	4	10	Тема 6. Фонетика та орфографія у психолінгвістиці та судовій лінгвістиці.	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності. Володіти термінами «психолінгвістичні особливості письма», «типи лінгвістичних експертиз письма».	Питання для обговорення, вправи, презентації.

				Уміти складати психологічний портрет за аналізом почерку як прояву характеристики особистості.	
10	20	60	Всього		

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей
ЗК 2	Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел
ФК 1	Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
ФК 2	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.
ФК 4	Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.
ФК 8	Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».
	Програмні результати навчання
ПРН 2	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
ПРН 4	Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.
ПРН 8	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

Літературні джерела

1. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику: учебное пособие. Изд. 2-е, испр. Москва: Едиториал УРСС, 2003. 360 с.
2. Введение в экспериментальную лингвистику: учеб. пособие. Москва: Флинта. Наука, 2005. 136 с.
3. Герд А.С. Предмет и основные направления прикладной лингвистики. *Прикладное языкознание*. СПб., 1996.
4. Герд А.С. Прикладная лингвистика. СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2005. 268 с.
5. Городецкий Б.Ю. Компьютерная лингвистика: моделирование языкового общения. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXIV, Компьютерная лингвистика. Москва, 1989. 159 с.
6. Захарова Ю.М. Прикладна фонетика: навч. посіб. Київ: Наук.-вид. центр НА СБ України, 2015. 212 с.

7. Навчально-методичні матеріали для дисциплін циклу фахових компетентностей (для студентів за освітньою програмою Філологія: Прикладна лінгвістика): навч.-метод. посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. 10 с.
8. Прокопова Л.І. Приголосні фонери сучасної української літературної мови. Експериментально-фонетичне дослідження. Київ, 1958.
9. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
10. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування (наприклад, у програмі MOODLE).
- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проєкту) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1	15
Тема 2	15
Тема 3	15
Тема 4	15
Тема 5	15
Тема 6	15
ІНДЗ	10
Всього	100

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	зараховано
B	85-89	зараховано
C	75-84	зараховано
D	65-74	зараховано
E	60-64	зараховано
FX	35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
F	1-34	не зараховано з обов'язковим повторним курсом

До си́лабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика ІНДЗ, завдання для модульного контролю);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.